

POLISH ABSTRACTS POLNISCHE ZUSAMMENFASSUNGEN

ABSTRAKTY

DÁVID BEÁTA (s. 3)

Analiza sieci kontaktów: Metoda stosowana dla osiągnięcia efektywnej współpracy organizacji ochrony nieletnich: Katedra Pracy Socjalnej Wyższej Szkoły Teologii Archidiecezji Wyszprém przeprowadziła w 2009 roku badania dotyczące działania systemu obserwacji i sygnalizacji zagrożenia nieletnich. Badania składały się z dwóch części: w pierwszej przeprowadzono strukturyzowane pogłębione wywiady z wybranymi przedstawicielami systemu sygnalizacji zagrożeń (N = 58). Dla uzupełnienia aspektu kwalitatywnego w kręgu ankietowanych sporządzono również tak zwane całościowe badanie sieci kontaktów. Na podstawie doświadczeń uczestników systemu sygnalizacji zagrożeń staraliśmy się nazwać i opisać mocne i słabe strony działania tego systemu. Zebraliśmy również sformułowane podczas wywiadów propozycje, które mogą się stać filarami dalszej współpracy. Studium kończy się w nietypowy sposób, przedstawiamy bowiem wyniki uzyskane również z okresu po zakończeniu badań. Przy opracowaniu studium oprócz prezentacji wyników badań kierowaliśmy się zamiarem zwrócenia uwagi pracowników sektora socjalnego na nowe możliwości, jakie kryje metoda naukowa analizy sieci kontaktów oraz w jaki sposób badanie tej sieci może wspomagać praktyczną pracę socjalną.

Słowa kluczowe: badanie sieci kontaktów, sieć kontaktów organizacyjnych, system obserwacji i sygnalizacji zagrożeń nieletnich, skuteczność, badanie stosowane

BETTINA F. PIKÓ, LÁSZLÓ BRASSAI & KEVIN M. FITZPATRICK (s. 29)

Nierówności społeczne w kontekście samooceny stanu zdrowia: Porównanie wyników zebranych wśród młodzieży węgierskiej zamieszkałej na Węgrzech oraz stanowiącej mniejszość narodową w Siedmiogrodzie (Rumunia): Celem naszych badań była ocena (zarówno subiektywna, jak i obiektywna) statusu społecznego rodziców oraz analiza samooceny stanu zdrowia w dwóch wybranych grupach nastolatków z terenów Europy Wschodniej i prześledzenie różnic tendencji zachowań uwarunkowanych płcią. Dane pochodzą z dwóch badań przekrojowych, przeprowadzonych w południowym regionie Węgier (Szeged i okolice, N = 881, przeciętna wieku = 16,6 lat, rozrzut = 1,3 lat) i z regionu Środkowego Siedmiogrodu w Rumunii (Sfântu Gheorghe/Sepsiszsentgyörgy i okolice, N = 1977, przeciętna wieku 16,8 lat, rozrzut = 1,0 rok). W pomiarach uwzględniono zarówno subiektywną, jak i obiektywną ocenę statusu społecznego. Oszacowanie własnego statusu społecznego z punktu widzenia samooceny zdrowia okazało się w obu grupach młodzieży mocnym, uniwersalnym i działającym stopniowo czynnikiem predykcyjnym. Największa różnica pomiędzy wybranymi grupami polegała na tym, że bezrobotny status rodziców odgrywał większą rolę w samoocenie zdrowia młodzieży siedmiogrodzkiej. W wypadku dziewcząt w większym stopniu uwidoczniła się rola zmiennych społeczno-gospodarczych. Nierówności społeczne znajdują odzwierciedlenie w samoocenie zdrowia młodzieży, ale ujawnia się to inaczej, niż wśród dorosłych.

Słowa kluczowe: subiektywny status społeczny, dysproporcje w stanie zdrowia, kultura, bezrobocie, struktura rodziny, samoocena stanu zdrowia, młodzież, rodzice

MIKUS SOLOVEJS (s. 46)

Kanonizacja nowych męczenników i wyznawców wiary przez Rosyjski Kościół Prawosławny w XX wieku: Obecnie rosyjski kościół prawosławny stoi przed zadaniem dogłębnego zwerifikowania własnej historii XX wieku. Nie ulega kwestii, okres tego stulecia był nadzwyczaj tragiczny dla rosyjskiego kościoła prawosławnego. Komunistyczny reżim doprowadził do stosowania nie tylko masowego terroru fizycznego i psychicznego, lecz również fałszował fakty historii i tworzył nowe mity. Jednym z głównych celów władz komunistycznych była likwidacja wiary chrześcijańskiej i zniesienie praktyk religijnych. Dlatego jednym z najważniejszych kroków dla przywrócenia wiarygodności historycznej była zainicjowana przez najwyższą radę Patriarchatu Moskiewskiego kanonizacja ofiar terroru komunistycznego – nowych męczenników i wyznawców wiary. Święci zawsze stanowili wzór dla praktykujących wiernych. Kanonizacja jest godnym przypomnieniem właściwego wyboru celu ludzkiej egzystencji, wartości życiowych, oraz jest wyrazem głębokiego szacunku do danej osoby. Pierwsza część artykułu przypomina najkrwawsze dni w historii rosyjskiego kościoła prawosławnego, gdy bolszewicy po zdobyciu władzy rozpoczęli prześladowanie kościoła prawosławnego. Prześladowania ze strony władzy sowieckiej były najbardziej okrutne w latach 1918–1941, dlatego większość kanonizowanych męczenników i wyznawców wiary pochodzi z tego okresu XX wieku. Dalsza część artykułu poświęcona jest znaczeniu analizy dokumentów znajdujących się w archiwach oraz metodyce ich badania, ponieważ proces kanonizacyjny oparty jest na badaniu i analizie faktów historycznych: należy bardzo szczegółowo rozważyć, czy dana osoba zasłużyła na miano świętego. Następnie artykuł pozwala prześledzić proces kanonizacyjny i omawia w porządku chronologicznym szereg decyzji podjętych przez synod rosyjskiego kościoła prawosławnego. Zawiera również decyzje synodu dotyczące oddawania czci świętym. Ostatnia część artykułu poświęcona jest przedstawieniu zadań związanych z kanonizacją.

Słowa kluczowe: państwo i kościół, Związek Radziecki/Rosja, komunizm, państwo socjalizm, dyktatura, historia, przegląd historyczny, kościół prawosławny, męczennicy, prześladowania, kanonizacja

MÁTÉ JOÓB (s. 60)

Zmagania z przeszłością: Próba interpretacji przeszłości przez jednostki i grupy, ze szczególnym uwzględnieniem związku pomiędzy zwierbowanymi osobami duchownymi i socjalistyczno-komunistycznymi służbami bezpieczeństwa: Studium przedstawia kontekst społeczny, w jakim Węgierski Kościół Ewangelicki usiłował interpretować powiązania osób duchownych z tajnymi służbami wywiadowczymi w okresie po zmianie ustroju. Przedstawia również proces powstawania i działania komisji kościelnej, która została powołana do zbadania i analizy kontaktów pomiędzy służbami bezpieczeństwa i niektórymi osobami duchownymi. Następnie śledząc wypowiedzi jednostek i organów wspólnoty kościelnej poszukuje dalszych aspektów w celu uzyskania odpowiedzi na pytanie: dlaczego rozrachunek z przeszłością okazał się w danej wspólnotie kościelnej procesem trudniejszym, niż przypuszczano i dlaczego nie udało się zastosować ogólnie przyjętego schematu: żal za grzechy – wyznanie win – przebaczenie – dla zadowalającego rozwiązania tego problemu?

Słowa kluczowe: państwo i kościół, Węgry, komunizm, państwo socjalizm, dyktatura, historia, przegląd historyczny, poczucie winy, wtyd, przebaczenie, działania agenturalne

JOZEF HAŠTO & HANA VOJTOVÁ (s. 81)

Syndrom stresu posttraumatycznego: Aspekty biologiczne i socjalne, desensytacja ruchu gałek ocznych i zmiana struktur przeżycia oraz trening autogenny podczas trwałego stresu: Studium przypadku, część 1: Włączenie diagnostycznej kategorii syndromu stresu posttraumatycznego (PTSD) zarówno do amerykańskich systemów diagnostycznych, jak i do systemów międzynarodowych, jak również stworzenie definicji „źródła szczególnego stresu” („exceptional stressor”) prawdopodobnie przyczyniło się do obserwowanego w ostatnim czasie skokowego wzrostu popularności badań w zakresie psychotraumatologii. Złożonej naturze problemu najlepiej odpowiada model bio-psycho-socjalny. Autorzy dokonują przeglądu najnowszych osiągnięć naukowych. Niezliczone badania specjalistyczne próbują wykryć skuteczne metody leczenia chorób i objawów związanych z traumami. Skuteczne są zarówno metody farmakologiczne jak i psychoterapeutyczne. Jednak według autorów obecnie w leczeniu chorób i objawów traumatycznych większą rolę odgrywa psychoterapia.

Słowa kluczowe: syndrom stresu posttraumatycznego, model bio-psycho-socjalny, terapia, psychoterapia

ÁGNES SZTANKOVICS (s. 102)

Prewencyjne szanse nocnego tenisa stołowego: Studium poświęcone jest stosunkowo zaniedbanej dziedzinie w zakresie ochrony młodzieży. Wśród powszechnie stosowanych narzędzi pracy socjalnej sport jako środek prewencyjny na ogół nie odgrywa największej roli, choć wiadomo, że systematyczny trening jest niezmiernie istotny w profilaktyce, aktywność sportowa obniża poziom agresji, przyczynia się do wypracowania odpowiedniego sposobu zwalczania stresu, do ukształtowania się zdrowszej osobowości i lepszej umiejętności skutecznego rozwiązywania konfliktów. Coraz mniejszy procent ludzi młodych uprawia sport, skutkiem tego stale pogarsza się jakość ich życia, zdolność do znoszenia stresu, wyniki w nauce i reakcje socjalne, odczuwają ponadto trudności z przystosowaniem się do zasad panujących w grupie, a wszystko to ma znaczenie nie tylko w dobie obecnej, lecz przyniesie skutki również w przyszłym społeczeństwie. W przeprowadzonym badaniu wzięli udział młodzi ludzie odwiedzający kluby nocnej gry w tenisa stołowego, należące do Węgierskiego Stowarzyszenia Sportowego Nocnego Tenisa Stołowego (dalej MÉSE). Stowarzyszenie jest organizacją nonprofit, stworzoną na wzór organizacji amerykańskiej, która w celach prewencyjnych organizuje nocne mistrzostwa tenisa stołowego. Funkcjonujący w licznych stanach Ameryki nocny program sportowy został stworzony dla dzieci pochodzących z ubogich rodzin, wegetujących na peryferiach społecznych, pozbawionych możliwości i motywacji, często zagrożonych, spędzających całe dnie na ulicy. Ma on na celu między innymi uzupełnienie podstawowych braków socjalnych. Dzięki temu, że buduje wspólnotę, chroni młodych ludzi przed bezcelowym tułaniem się po ulicach i udziałem w awanturach prowadzących do złamania prawa. Znając wzór amerykański, spodziewałam się podobnych wyników w odniesieniu do nocnej gry w tenisa stołowego również na Węgrzech. Badanie dotyczyło jakości życia ludzi młodych. Ponieważ zaplecze rodzinne w znacznym stopniu wpływa na stosunek młodzieży do uprawiania sportu, przeprowadziliśmy badania wśród rodziców młodzieży biorącej udział w programie. Skupiliśmy się na wykształceniu rodziców, ich stosunku do sportu, materialnych warunkach rodziny oraz innych wartościowych sposobach spędzania wolnego czasu przez młodzież. Badanie przyniosło zaskakujący wynik. W trakcie badań okazało się, że rodzice osób pochodzących do klubu są ludźmi wykształconymi i lubiącymi sport, jedna trzecia sport uprawia systematycznie, a sytuacja materialna rodzin jest dość stabilna. Jeśli chodzi o wartościowy sposób spędzania wolnego czasu,

ponad jedna trzecia respondentów oznaczyła klasyczne formy wypoczynku jak wycieczka lub czytanie. Połowa ankietowanych na pierwszym miejscu oznaczyła uprawianie sportu oraz rozrywkę w gronie kolegów. Innymi słowy MĚSE – zapewne niezależnie od wyznaczonych celów – służy warstwie młodzieży spoza grupy docelowej, tymczasem wytyczona „grupa docelowa” pozostaje w dalszym ciągu zagrożona.

Słowa kluczowe: zdrowe wychowanie, sport i spędzanie wolnego czasu, ochrona dzieci i młodzieży, stres, prewencja